

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ YANINDA
ELMİN İNKİŞAFI FONDU

ƏDƏBİYYAT NƏZƏRİYYƏSİ

**İNKİŞAF MƏRHƏLƏLƏRİ
VƏ PROBLEMLƏRİ**

II
cild

HUMANİTAR VƏ İCTİMAİ ELMLƏR

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında
Elmin İnkişafı Fondunun qrant layihəsi
çərçivəsində nəşr olunmuşdur

ƏDƏBİYYAT NƏZƏRİYYƏSİ: inkışaf mərhələləri və problemləri

2 cildə

II cild

BAKİ – ELMİN İNKİŞAFI FONDU – 2018

Elmi redaktor və ön sözün müəllifi:

akademik **İsa HƏBİBBƏYLİ**

Rəyçilər:

akademik **Nizami CƏFƏROV**

filologiya elmləri doktoru, professor

Məmməd ƏLİYEV

**Ədəbiyyat nəzəriyyəsi: inkişaf mərhələləri və problemləri: 2 cildə.
II cild. – Bakı: Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında
Elmin İnkişafı Fondu, 2018. – 400 səh.**

İki cilddən ibarət «Ədəbiyyat nəzəriyyəsi: inkişaf mərhələləri və problemləri» kitabının birinci cildində problemə müasir baxış, ədəbiyyatın araşdırılmasındakı nəzəri dinamika, ədəbi cərəyanlar və onların Azərbaycan ədəbiyyatında təzahür xüsusiyyətləri, müasir dünyada geniş şəkildə müraciət edilən stereotip-arxetip-prototip nəzəriyyəsi əhatə olunmuşdur.

İkinci cildə ədəbiyyat nəzəriyyəsi müasir meyarlarla araşdırılır, beynəlxalq və respublika miqyasında yeni nəzəri baxışların ümumiləşdirilməsi istiqamətində tədqiqat aparılır. Ədəbiyyat nəzəriyyəsinə aid dərslilər dəyişən tarixi, elmi dəyərlər kontekstində nəzərdən keçirilib dəyərləndirilir. Azərbaycanda ədəbi-nəzəri məktəblər onların təmsilçilərinin yaradıcılığı əsasında sistemləşdirilir. Ədəbiyyatın zaman və məkanla bağlı dinamikasına diqqət yönəldilir.

**Kitab Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında
Elmin İnkişafı Fondunun qrant layihəsi çərçivəsində çap olunmuşdur:
Qrant № EIF-2013-9(15)-46/35/5**

**Bu əsər 2014-cü il 13 mart tarixində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında
Elmin İnkişafı Fondu tərəfindən Azərbaycan Respublikası Müəllif Hüquqları
Agentliyində qeydiyyatdan keçirilmiş və əsərin qeydiyyatı haqqında 7990 nömrəli
Şəhadətnamə (qeydiyyat nömrəsi: 04/C-7475-14) verilmişdir.**

ISBN: 978-9952-516-19-7

© Azərbaycan Respublikasının Prezidenti
yanında Elmin İnkişafı Fondu, 2018
© T.Q. Məmməd, 2018

MÜNDƏRİCAT

I fəsil. ƏDƏBİYYAT NƏZƏRİYYƏSİ VƏ MÜASİR MEYARLAR.....	5
Satira ədəbi növ kimi (<i>İsa Həbibbəyli</i>).....	5
«Milli ədəbiyyat tarixi» yeni siyasi identifikasiyalar kontekstində və ya milli ədəbiyyatın meyarları (<i>Rəhilə Qeybullayeva</i>)	12
Mifopoetika və filoloji fikirdə mif konsepsiyaları (<i>Pərvanə İsayeva</i>).....	27
Neosufizm: yaradıcılıq və nəzəriyyə (<i>Tahirə Məmməd</i>)	97
Müqayisəli ədəbiyyat və sosial antropologiya (<i>Rəhilə Qeybullayeva</i>)	191
Strukturalizm, poststrukturalizm və dekonstruksiya (<i>Maral Yaqubova</i>)	203
II fəsil. ƏDƏBİYYAT NƏZƏRİYYƏSİ DƏRSLİKLƏRİ VƏ DƏYİŞƏN NƏZƏRİ ASPEKTLƏR	223
Hüseyn Cavid və Abdulla Şaiqin «Ədəbiyyat dərsləri» dövrünün türk (osmanlı) ədəbiyyat nəzəriyyələrinə aid kitablar kontekstində (<i>Tahirə Məmməd</i>).....	223
Azərbaycanda marksizm nəzəriyyəsinə əsaslanan ilk ədəbiyyatşünaslıq dərsləri – «Ədəbiyyatdan iş kitabı» (<i>Tahirə Məmməd</i>).....	238
Ədəbiyyat nəzəriyyəsi: elmi prinsip və ideoloji məqsəd paralelliyi (A.V.Baqrinin «Ədəbiyyat biliyinə başlanğıc» dərsləri (1930) əsasında) (<i>Tahirə Məmməd</i>).....	255
Cəfər Xəndanın «Ədəbiyyat nəzəriyyəsi» dərsləri müasir elmi-ideoloji kontekstdə (<i>Tahirə Məmməd</i>).....	274
M.Rəfilinin «Ədəbiyyat nəzəriyyəsinə giriş» adlı dərsləri vəsaiti sovet ədəbiyyatşünaslığı kontekstində (<i>Pərvanə İsayeva</i>).....	280
Mir Cəlal Paşayev və Pənah Xəlilovun «Ədəbiyyatşünaslığın əsasları» dərsləri müasir elmi-nəzəri və milli-ideoloji kontekstdə (<i>Pərvanə İsayeva</i>)	285
Müstəqillik dövründə «Ədəbiyyat nəzəriyyəsi» dərslərinin prinsip və meyarları (<i>Maral Yaqubova</i>)	294

III fəsil. AZƏRBAYCANDA ƏDƏBİ-NƏZƏRİ MƏKTƏBLƏR	323
Akademik Məmməd Arif Dadaşzadənin nəzəri görüşləri (<i>Tahirə Məmməd</i>).....	323
Mir Cəlal Paşayevin yaradıcılıq yolu və elmi-nəzəri fəaliyyəti (<i>Tahirə Məmməd</i>).....	337
Akademik Məmməd Cəfər Cəfərov (<i>İsa Həbibbəyli</i>).....	348
Mütəfəkkir tənqidçinin portreti (Yaşar Qarayev) (<i>İsa Həbibbəyli</i>)	361
Folklor nəzəriyyəsinin görkəmli yaradıcısı (Məmmədhüseyn Təhmasib) (<i>İsa Həbibbəyli</i>)	369
Akademik İsa Həbibbəylinin nəzəri görüşlərinin əsas istiqamətləri (<i>Tahirə Məmməd</i>).....	377
Son söz əvəzi. ƏDƏBİYYAT VƏ ZAMAN (<i>İsa Həbibbəyli</i>).....	396